

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 38.053.014
Чорноморського національного
університету імені Петра
Могили, доктору наук з
державного управління,
професору
Ємельянову Володимиру
Михайловичу.

ВІДГУК

офіційного опонента
доктора наук з державного управління,
професора кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного
університету «Львівська політехніка»,
Криштановича Мирослава Франковича
на дисертаційну роботу здобувача наукового ступеня доктора
філософії **Шевченко Лілії Василівни**
на тему «**Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої
політики України і врядуванні**»,
подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 38.053.014 у
Чорноморському національному університеті імені Петра Могили на
здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 –
публічне управління та адміністрування

**Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами,
темами.**

Важливість і актуальність теми розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні розкривається через місце і роль громадських організацій та аналітичних центрів - всіх тих, хто активно працює у сфері стратегічних комунікацій, зовнішньої політики, безпеки, молодіжної політики, прав людини, просування реформ.

Різноманітні культурні, освітні, наукові інституції та ініціативи (державні і приватні), діяльність діаспори та закордонних українців, індивідуальних акторів та бізнесу сприяють створенню дієвої комунікаційної платформи для взаємодії з представниками зарубіжного експертного середовища та політичного істеблішменту; організації та проведенню тематичних конференцій, круглих столів, дискусійних клубів, тренінгів та навчальних семінарів із залученням провідних експертів; реалізації проектів в рамках поглиблення міжнаціонального партнерства і розвитку міждержавного діалогу.

У цьому контексті надзвичайно важливим є науковий аналіз розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в публічному управлінні на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в

системі багаторівневого врядування. В дисертаційному дослідженні зроблено вагомий внесок у розроблення власної концепції спілкування із закордонними аудиторіями в межах єдиної системи культурної дипломатії України.

Зазначене свідчить, що тема дисертаційного дослідження є актуальною та практично значущою.

Зазначене визначає головні аспекти актуальності теми дисертаційного дослідження Шевченко Лілії Василівни, в якому зроблено спробу обґрунтування розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в контексті публічного управління на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз змісту дисертації та анотації, рекомендацій та висновків свідчить, що наукова новизна дослідження має належний рівень обґрунтованості. Це підтверджено значною кількістю проаналізованих дисертанткою нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері міжнародних відносин в Україні, науковими здобутками та прикладними напрацюваннями вчених і практиків.

Аналіз концептуальних засад правового забезпечення культурної дипломатії в багаторівневому врядуванні через класифікацію видів правових норм (міжнародних, національних та інституційних) за ознакою відмінностей у порядку прийняття відповідних норм за напрямками міжнародних транскордонних відносин, сталого розвитку, прав людини, гендерних аспектів культурної дипломатії, місцевої дипломатії в сфері культури в багаторівневому врядуванні підтверджує системність аналізу та виявлення дисертанткою причинно-наслідкових зв'язків між елементами досліджуваних систем. Доповнення існуючих підходів до групування моделей, зокрема за ознаками централізованості, фінансування суб'єктів культурної дипломатії; форм та засобів діяльності суб'єктів культурної дипломатії розподілом відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України дозволяє враховувати особливості процесу прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та нестабільності, свідчить про послідовність і логічність викладу матеріалу, відповідність здобутих наукових результатів поставленим у роботі меті та завданням дослідження.

Обґрунтованість висунутих наукових положень підкріплюється логічним викладенням матеріалу, глибоким аналізом та узагальненням теоретичного та практичного досвіду, залученими матеріалами та науковими джерелами з фахових питань, впровадженням здобутих результатів в практичну діяльність органів державної влади та громадських організацій – державних та недержавних акторів культурної дипломатії. Основні наукові

положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

Достовірність результатів і новизна дослідження, повнота їх викладу в опублікованих працях. Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, забезпечена використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень. Уважне ознайомлення зі змістом дисертації, анотації до неї та наукових публікацій дисертанта дає підставу визначити основні наукові положення та висновки, що характеризуються науковою новизною і відображають особистий внесок автора, ступінь їх обґрунтованості та достовірності. В дисертаційному дослідженні дисертанткою представлено систему, в якій суб'єкт управління (держава) визначає державно-владний характер і переважно правову форму взаємодії (управлінської діяльності), через які реалізуються прямі й зворотні зв'язки між суб'єктами та об'єктами культурної дипломатії.

Згоджуємося з аргументами дисертантки, що за таких умов публічне управління в процесі розвитку культурної дипломатії набуває нових характерних ознак, підвищується його суб'єктність, посилюються інтегративні характеристики управління.

Наукова новизна одержаних результатів визначається особистим внеском автора у вирішення актуального наукового завдання у галузі державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління в сфері реалізації зовнішньої політики України в контексті публічного врядування.

Найсуттєвіші результати дослідження, що містять наукову новизну, полягають у тому, що:

вперше:

– розроблено та науково обґрунтовано концептуальні засади культурної дипломатії в системі публічного управління в багаторівневому врядуванні (територіальних програмах та ініціативах; європейському територіальному співробітництві; макрорегіональних стратегіях; місцевому розвитку), які, на відміну від раніше описаних у науковій літературі концепцій, передбачають особливості розподілу відповідальності суб'єктів культурної дипломатії для міжнародних відносин в державно-управлінському контексті та за ключовими тематичними напрямками (сталий розвиток і спільний глобальний порядок денний в культурній дипломатії; культурна дипломатія в багаторівневому врядуванні на місцевому рівні; жіноча дипломатія та гендерні аспекти в культурній дипломатії) через реалізацію короткострокових програм, заходів середньострокової та довгострокової перспективи в процесі імплементації норм та стандартів ЄС;

удосконалено:

– сутність та зміст культурної дипломатії, основні категорії та поняття «культурна дипломатія», що обумовлюється еволюцією сучасної моделі дипломатії: становленням та розвитком державних та недержавних інституцій з новим колом функцій за рахунок збільшення відкритості й прозорості державних та недержавних суб'єктів культурної дипломатії; активізацією міжнародної стратегічної комунікації у багаторівневому врядуванні; новими видами та напрямками здійснення культурної дипломатії для міжнародних відносин;

- методологічні положення дослідження культурної дипломатії в галузі науки «Публічне управління та адміністрування» через дослідження наукових підходів через визначення завдань публічного управління щодо зовнішньої політики держави на основі міжнародних, європейських норм та норм внутрішньодержавного права з метою створення цілісного позитивного образу держави, орієнтованого на цінності; методологію дослідження культурної дипломатії в публічному управлінні з акцентом на векторах розвитку культурної дипломатії в заданому контексті в умовах невизначеності та нестабільності (поділ влади; розподіл відповідальності; надання відповідних прав), за якими поділ влади розглядається як змістовне поле культурної дипломатії (види, інструменти, методи) в загальному контексті; розподіл відповідальності між суб'єктами розглядається з позиції ролі та місця культурної дипломатії з позиції стратегічного контексту; надання відповідних прав розглядається як узагальнюючий компонент в контексті багаторівневого врядування в умовах євроінтеграційних процесів;

- систематизацію розподілу відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в системі публічного управління з позиції її ролі та місця в стратегічному контексті в правовій системі, яка здатна зберігати певний ступінь стабільності за умов практичного сходження від абстракції адміністративних категорій до інституційного забезпечення конкретних законів, норм та стандартів стосовно забезпечення національних інтересів України у відповідному процесі;

- механізми впровадження культурної дипломатії у процесі закріплення іміджу країни на міжнародній арені у вітчизняну систему публічного управління;

набули подальшого розвитку:

– підходи до аналізу етапів становлення та розвитку культурної дипломатії в історичному контексті через урахування: сукупності нових технологій та інструментів зовнішньої політики, що реалізуються державними і недержавними суб'єктами культурної дипломатії з метою впливу на закордонну громадськість, політичні процеси та прийняття політичних та управлінських рішень в рамках діяльності політичних інститутів; нових змісту та сутності культурної дипломатії як міждисциплінарної сфери з теоретичними, концептуальними та методологічними міждисциплінарними зв'язками (стратегічною

комунікацією, сталим розвитком, міжнародними відносинами, зв'язками з громадськістю та регіональними дослідженнями); через врахування онтологічного (якою є природа реальності становлення та розвитку культурної дипломатії) та епістемологічного (що таке реальність, в якій формується нова суспільна модель культурної дипломатії) підходів; аналіз контексту та чинників впливу на внутрішнє та зовнішнє середовище на основі полікритеріального підходу до угруповання чинників впливу культурної дипломатії як сучасного феномену в реалізації зовнішньої політики України (чинники впливу, які втратили свої ознаки в результаті появи нових технологій та суб'єктів культурної дипломатії; чинники впливу, які в процесі адаптації до змін у внутрішньому або зовнішньому середовищі (або обох), мають характерні ознаки таких, що: втратили стійкість, або послабили чи посилили свій вплив, хоча й не були заздалегідь визначені – в цьому випадку майбутні зміни в середовищі не можуть ідентифікуватися завчасно, тому для цього способу характерним є реагування із запізненням; чинники впливу, які набули нових ознак за наявності механізмів постійного розвитку);

- моделі культурної дипломатії в умовах появи нових акторів, актуалізації нових її видів, інструментів та методів на основі становлення та розвитку нових національних правил і положень, інструментів, стимулів, правової інфраструктури, технічної допомоги у новому розподілі відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії з позиції їх ролі та місця в міжнародних відносинах; зарубіжні моделі культурної дипломатії в міжнародних відносинах мають спільні й особливі характеристики щодо функцій; суб'єктів; форм та засобів національної моделі: класифікацію моделей культурної дипломатії представлено за ознаками централізованості, джерел фінансування суб'єктів культурної дипломатії, форм та засобів діяльності суб'єктів культурної дипломатії (існуючий підхід до групування моделей за ознаками централізованості, фінансування суб'єктів культурної дипломатії; форм та засобів діяльності суб'єктів культурної дипломатії, що дозволяє розглядати зарубіжні моделі культурної дипломатії у контексті міжнародних відносин, доповнено розподілом відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України, що дозволяє враховувати особливості процесу прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та нестабільності, зокрема закономірності, які виникають у процесі вибору, розробки, прийняття, реалізації, оцінки рішень у процесі управління та форми їх втілення в умовах невизначеності).

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є результатом особистих наукових досліджень автора з обґрунтування теоретико-методологічних положень та розробки практичних рекомендацій щодо розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в контексті публічного управління на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

Усі наукові результати, що викладені в дисертаційній роботі та виносяться на захист, одержані самостійно.

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження.

Основні теоретичні положення, висновки і пропозиції дисертаційної роботи мають практичне спрямування та забезпечують методичне та практичне підґрунтя для розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України в контексті публічного управління на основі концептуальних засад для міжнародних відносин в системі багаторівневого врядування.

Результати дослідження були використані у роботі Міністерства закордонних справ України, Генерального Консульства України в Любліні, Громадської ради при Міністерстві закордонних справ України, Міністерства культури та туризму України, УГО «Територія Жінок», а також в міжнародній проектній діяльності, що підтверджено відповідними довідками.

Оцінка оформлення дисертації та змісту анотації. Дисертація та анотація оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, мова викладення зрозуміла, виклад матеріалу послідовний і розкритий достатньою мірою.

Результати дослідження опубліковано в 4-х статтях наукових вітчизняних фахових виданнях (категорія Б); 1 статті в інших виданнях України; 3-х опублікованих працях у виданнях апробаційного характеру.

Ознайомлення з текстом анотації дає змогу констатувати, що її зміст повною мірою відображає основні положення та висновки дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. У цілому, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, необхідно зробити певні зауваження та вказати на окремі положення роботи, що викликають дискусію:

1. В першому розділі (підрозділ 1.2) взаємодія між державними та недержавними акторами культурної дипломатії розглядається дисертанткою на мікрорівні (у межах суб'єктів культурної дипломатії: державних і недержавних) і на макрорівні (у межах соціальних структур – закордонна громадянськість, дипломатичних представництв за кордоном, суспільства загалом). На якому етапі розвитку культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні було сформовано існуючу структуру суб'єктів культурної дипломатії в контексті зазначеної взаємодії?

2. В контексті даного дослідження авторкою представлено методологію дослідження культурної дипломатії в публічному управлінні, зокрема з акцентом на трьох векторах розвитку культурної дипломатії в умовах невизначеності та нестабільності: поділ влади; розподіл

відповідальності; надання відповідних прав. На нашу думку, потребує конкретизації, чому дисертанткою був обраний саме такий підхід?

3. В дисертаційному дослідженні на стр. 106, представлено три моделі публічної дипломатії Ейтана Гілбоа. Прошу сказати, яка з трьох моделей дозволяє враховувати особливості процесу прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та нестабільності за критерієм розподілу відповідальності між суб'єктами культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України?

Водночас, висловлені зауваження та пропозиції мають дискусійний характер і не знижують загальної високої оцінки результатів дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Шевченко Лілії Василівни «Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Дисертація виконана на достатньо високому теоретичному рівні, розділи дисертації пов'язані між собою структурно і змістовно, висновки роботи є достатньою мірою аргументованими і доказовими. Рівень проведеного дослідження та його практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

Важливість одержаних дисертантом наукових результатів, їх практична цінність у сукупності становлять необхідні підстави для твердження про те, що представлена дисертаційна робота Шевченко Лілії Василівни «Розвиток культурної дипломатії в реалізації зовнішньої політики України і врядуванні» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р.), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету

«Львівська політехніка»

« » квітня 2025 року

Мирослав КРИШТАНОВИЧ

Підпис, Криштановича М.Ф., засвідчую:

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ

